

ДІЛО

Виходить щодня ранів
крім понеділка.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**

Львів, Ринок 18, II. пош.

Конт. почт. шлям. 26.726.

Адреса тел.: „Діло—Львів“.

Числа телефону 261.

Рукописів
редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА

в Австро-Угорщині:

місячно . . . . . 3-60 К.

чвертьрічно . . . . . 10-—

піврічно . . . . . 20-—

відорічно . . . . . 40-—

у Львові (без доставки):

місячно . . . . . 3-— К.

чвертьрічно . . . . . 9-—

піврічно . . . . . 18-—

відорічно . . . . . 36-—

в Шампани:

піврічно . . . . . 27-— М.

відорічно . . . . . 47-—

За зміну адреси
платити ся 50 с.

Ціна оголошень:

Стрічка петитова, двошпальтова 48, в надписанні 68, в оповістях 80 с, в редакційній часті 1 К. Повідомлення про зміцнені в армії 150. Некрологи стрічка 1 К. Стадіоголошення за окремою умовою.

Одні примірники коштують у Львові 12 с. на провінції 14 с.

Видан: Видавничча Спілка „Діло“.

Начальний редактор: Д-р Ваомль Панейко.

**ЗВІДОМЛЕНЄ Ц. І К. ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ
з 4. вересня.**

ВІЙНА НА СХОДІ.

На північний захід від Фокшан не вдали ся два наступи Росіян і Ромунів. На вівденний схід від Чернівців наші війська по завзятій боротьбі здобули сильно укріпленний горб.

Німецькі кордуси побідним приступом здобули Ригу.

ВІЙНА З ІТАЛІЄЮ.

Вчорашній день минув без більших боїв піхоти. Вночі відперли жи італійські наступи кожо Каль і Мадоні. Від нині рано наші війська на північній стоці Монте Сан Габріеле ведуть знов завзату боротьбу. Неприятельські летуни атакували знов Трієст.

**ЗВІДОМЛЕНЄ ГОЛОВНОЇ НІМЕЦЬКОЇ КВАТИРИ
в 4 вересня.**

СХІДНИЙ ТЕРЕН ВІЙНИ.

Фронт війск бав. князя Леопольда: По дводневій битві здобула вчора VII. армія під проводом генерала піхоти Гушіра від заходу і південного сходу Ригу, яка горять у многих місцях. Наші випробовані у бою війська здомили всюди опір неприятеля і в недержанім поході вперед поконали всякі перешкоди, які представляли багна і ліси. Росіяни оворожнили в найбільшій посілку свій примісток на захід від Двини, Ригу. Наші дивізії стоять перед устям Двини. В напрямі північного сходу товчуть ся машіруючи дієм і нічо густі безладні маси війск. На південь від великої дороги до Вевден, по обох сторонах потоку Фель кинули ся проти наших війск великі російські сили, виконуючи розсудливі кроваві наступи, щоби хоронити відворот побитої XII. російської армії. В завзятій боротьбі уягли вони нашому наступови. Наші дивізії дійшли в многих місцях до великої дороги. Полонено кілька тисяч Росіян, здобуто більше ніж 150 гармат і нещасливий военний матеріял. Битва під Ригою є новою картою слави німецької армії.

Фронт архик. Иосифа: На північний схід від Чернівців вимерли австро угорські війська Росіянам завзято оборонене становище на горбку. Між Серетом і Молдавою триває далі ожвавлена боева діяльність.

Фронт Макензена: Коло Мунсеї на північний захід від Фокшані не повело ся кілька російських наступів, причім неприятель потерів втрати.

Фронт Македонський: Війська неприятельських держав не повторили вчора своїх наступів.

ЗАХІДНИЙ ТЕРЕН ВІЙНИ.

Група війск баварського наступника престола Рупрехта: У Фландрі між Лангемарк і Варнетон дійшла поплудни боева діяльність артилерії до значної сили. В Луку Іпері розвивають ся дрібні бої на полях перед позиціями. Полонено при тім трохи Англіїшів. Вночі наступив ворог на північний захід від Лев і вдер ся хвилево до наших ліній, звідки ми його зараз викинули протинаступом.

Група війск німецького наступника престола: В Шампанії наступили Французи після барабанного огня на дорозі Somme Py Souain. Наш протинаступ викинув їх в рові, які ми були опорожнили. Огнева боротьба під Верден дійшла до значної сили. На східнім березі Мози була діяльна артилерія також і вночі.

Група війск князя Альбрехта: На захід від Мозелі приведено з завзятого виду коло Remenauville французських полонених. Вночі з 2. на 3. вересня обкинули наші летуни бомбами Кале і Дункерку. Пожежі, які повстали, можна було обсервувати цілий день. Втора обкинули наші літаки бомбами Довр, а нивішньої ночі Chikan Sherness і Remsgate. Вчора вістрілено 19 ворожих літаків і два балони на прицілі.

Львів, 4. вересня 1917.

Недавно ствердили ми на основі фактів, про які нам донесено, що підчас останньої російської офензиви й відвороту в українській Галичині була серед російського війська очевидна тенденція руйнувати все українське. Чи се — писали ми тоді — робили самі з себе салдати російської і польської народности з ненависти до всего українського, чи може навіть був на се якийсь приказ з гори, не знаємо. Але факт особливого нищення всего українського при шанованю польських інституцій такий яркий, що подаємо його до відомости українського правительства, яке повинно його розслідити й потягнути винних до відповідальности.

Сі слова викликали в польській пресі настрій, що знайшов вислів у полеміці, яку ще дуже делікатно буде назвати виливанем помий. Та що така полеміка польської преси в українських справах є нормальним явищем, то ми вже давно перестали їй дивувати ся. На що кого стати!

Дістало ся в тій полеміці й українському правительству, якого увагу ми звертали на факт особливого руйнованя всего українського російською армією. Пише його польська преса на знак легковаженя і в знаках наведеня і називає „самозванчим ржондом“, обурюючи ся разом з духом пок. Заглоби, що Україна посміла виломити ся з-під „правовітей влади“, хоч-би й російської. Та се можемо польській пресі дарувати. Факт повставаня української держави власними силами українського народу влав на польську голову мов цегла з будови на прохожого, отже не дивниця, що вони не можуть так швидко з тим фактом помирити ся.

Та коли польська преса кидаєт ся на нас, що ми посміли те руйноване всего українського приписати також російським салдатам польської народности, то ми на се можемо спокійно відповісти, що зрєбля ми се на основі фактів, про які нам доносять не з одної місцевости, а з різних сторін української Галичини.

В Калуші руйновано „Народний Дім“ та ким способом, що салдати обступили його тісним колом, щоби ніхто не міг приступити й руйнувати. Обступивши так, кидали туди різні вибухові й запальні матеріяли і так пильнували, аж доки будинку не знищили до тла. Ті, що припадково проходили близько тої руйнуючої орґи, говорили, що салдати розмовляки між собою по польськи.

З села Карлева сятинського повіту доносять нам знов, що там російські салдати польської народности зруйнували українську читальню і бюст Шевченка кинули до гною.

Кидаючи ся на нас, польська преса з певним тріомфом заявляє, що ми подаємо факти, на які не маємо і не можемо мати свідків. Коли хтось, кому закидають сповнене якогось вчинку, боронить ся тільки тим, що на те нема і не може бути свідків, то се ще не є доказ його левинности, а хиба тільки його певности, що його при сповненю того вчинку ніхто не бачив ані не зловив за руку.

Може бути, що так собі думає і польська преса, що се прецінь военний час і на те, що діяло ся в такім часі, певного доказу перевести не можна. Адже винні по тім боці боевої лінії тай хто їх знайде в салдатській масі, а пошкодовані і свідки — що з ними стало ся тай чи вони можуть мати повні докази на свої помічення!

Тим більше, що польська преса сама стверджує в цілім ряді дописів з міст української Галичини, що там скрізь замітне було зближене між Поляками й Росіянами на тлі спільного інтересу проти України, зближене, яке особливо виявляло ся від часу, як в занятій українській Галичині й Буковині обняв правліне український генерал губернатор Дорошенко.

Що те зближене могло довести салдатів російської і польської народности до спільних виступів проти українських інституцій, се не є ніщо неможливе, особливо в світлі фактів, про які — стверджуємо се ще раз — дістаємо відомости з різних сторін.

**Становище Народного Комітету
супроти нового правительства.**

В суботу 1. с. м. відбуло ся перше повакаційне засідане Народного Комітету під проводом посла д-ра Голубовича.

Последні політичні події реферував секретар Народного Комітету д-р Стефан Баран, обговорюючи політичне внутрішнє положенне в Австрії в звязи з іменованім першого українського міністра та стверджуючи, що се іменоване не повинно змінити наших відносин до правительства, котре мимо іменованя Українця міністром оставило як-видимий знак польського панованя над нами в Східній Галичині так аване міністерство для Галичини, обсаджуючи його в додатку чоловіком з авшепольського табору. Нема отже ніякої причини до радости, коли в Східній Галичині остала далше в цілости дотеперішня польська самоволя. Супроти того становище наших послів в парламенті повинно бути і на будуче опозиційне, аж до хвилі, кбли державна управа в Східній Галичині не перейде в руки українського народу.

Далше обговорив референт последні події в польських таборі і справу польських леґіонів.

переносять ся тепер до Східної Галичини. Сей факт перенесеня кадри польських леґіонів на українську етнографічну область зробив на українську суєспільність некорисне враженне, бо вона слушно може се вважати як піддержане польським національно-політичними стремліннями до заволодіння західними українськими областями, тим більше, що до приміщеня кадри польських леґіонів було доволі місця в західній Галичині або в одній з західної австрійських провінцій.

Наконець поставив д-р Баран слідуочі резолюції:

**І. В справі нашої тактики супроти нового
правительства.**

Народний Комітет, вважаючи покликане першого в історії України до керня в австрійським правительстві за факт сам по собі політично додатний, не бачить причини до зміни опозиційного становища українських послів в австрійським парламенті проти нового правительства, а то з уваги, що в Східній Галичині остас далше в ненарушеній повноті дотеперішне польське пановане над українським народом. Народний Комітет протестує рівночасно як найршучіше проти обсади і дальшого

Жертуйте на Волинські школи!

існуюча так званого міністерства для Галичини, котрого існування нехтує засаду конституційної рівноправності українського народу і його державної безпосередності.

II. В справі приміщення польських легіонів на українських областях.

Народний Комітет протестує як найшкідливіше проти приміщення кадри польських легіонів в східній Галичині і проти есентуального ужиття польських легіонів на українських етнографічних областях. До сего спонукують Народний Комітет причини національно політичної природи і узasadнене дотеперішню історією побиття і засаднене ново окупованих при співучасті польських легіонів українські землі готувати поділити сумну національно політичну долю Волині.

Над постановленими резолюціями відбула ся ширша дискусія, в котрій забирали голос посли д-р Сидір Голубович, о. посол Степан Овчарук, о. собітник Александер Стефанович, о. Юліян Січинський, д-р Степан Федак, д-р Василь Шурат, д-р Лесь Кульчицький і референт д-р Баран. Всі безвідки однодушно ствердили, що фактично нема ніякої зміни в постанові правительства суароти Українців в східній Галичині.

з фактами урядового усуваня навіть української мови в українських громадах, як се зробив недавно мостийський староста д-р Тремболович з українською громадою Чернева. Треба усунути зі східної Галичини польську у праву і польських урядників шовіністів, як се свого часу зроблено з покликанем першого польського міністра, усуваючи тоді рівночасно німецьких урядників з Галичини.

Обі висше наведені резолюції прийнято одноголосно.

Іменованя в східно-галицьким судівництві.

Наконець обговорив д-р Степан Баран послідні іменованя в східно-галицьким судівництві, ствержуючи, що президент львівської апеляцій п. Червінський продовжує далше іменованя москвофілів на ведні становища в судівництві мимом сумних політичних досвідів, які австрійська держава зробила з польськими пуніями в роді Куріловича, Павлікова з Самбора, Лукавешко з Тернопіля і много інших, що опинили ся в австрійській в'язниці, або в Ростові над Доном. При послідних іменованях поминено всіх свідомів Українців (ся практика стремить до деморалізованя українських урядників), іменовано або явних москвофілів, або людей невірних зі шкодою заслужених в судівництві Українців. Треба отже побоявати ся, що при іменованях президентів і віцепрезидентів окружних судів (а також і начальників повітових судів, де на околи 130 осіб було всего кількох Українців) в східній Галичині давна практика продовжить ся далше. Справа дуже пильна, бо вакує більшість президентур і віцепрезидентур і богато повітових судів. Укр. Парламентарна Репрезентация повинна в тій справі поставити відповідне домагане у міністра д-ра Шауера.

Прийнято одноголосно свідуючу резолюцію поставлену д-ром Бараном:

Народний Комітет стверджує, що при послідних іменованях в окружній львівської вишого суду краєвого поминено зовсім свідомих судівників Українців, що іменовано матомість москвофілів або людей національно невірних зі шкодою судівників Українців. З сего нагоди Народний Комітет визнає Укр. Парламентарну Репрезентацию, щоби безпроболочно предложила міністрови судівництва відповідний протест з домаганем, щоби на початковий становища в східно-галицьким судівництві при нагоді найближчих іменовань покликано до керми судами окружними і повітовими відповідне число Українців, так, щоби в президії кожного окружного суду в східній Галичині як не менше і в президії вишого суду краєвого у Львові засідав безсвідомо судівників Українців та щоби начальства повітових судів обсаджувано рівнож судівниками Українцями.

Републіканський центр в Росії.

СТОКГОЛЬМ. (Ткб.) „Svenska Dagbladet“ доносить з Гапаранди, що в Росії утворив ся в звязку з московською конференцією новий союз під назвою републіканського центра. Нова

група домагаєть ся заведеня ладу, сильної власти державної, приверненя карности в армії, веденя війни до побідного кінця і скликаня конституанти.

Нове українське правительство.

Дорошенко президентом міністрів.

Відень 4. вересня 1917.

(Ткб.) Українське Бюро в Австрії доносить із Стокгольму: Нове українське правительство вже уконституовало ся. Президентом міністрів став Дмитро Дорошенко бувший генеральний губернатор Галичини. Дотеперішний президент міністрів Винниченко обняв міністерство праці.

Перед новою нотою папи.

АМСТЕРДАМ (Ткб.) „Algemeen Handelsblad“ повторяє вашингтонське донесене „Daily News“, що папа має в найближшій ноті зробити такі пропозиції: Привернене самостійности Бельгії; Німеччина одержує підставу в Антверпії; Лютарингія одержує автономію; Німеччина задержує Ельзас; Трієст стає вільним портом; Балканське питане має бути управильнене на мировій конференції.

Російське тимчасове правительство і льондонський договір.

СТОКГОЛЬМ. (Ткб.) „Stockholms Telegram Byran“ доносить, що петроградське тимчасове правительство пристурило іменем революційної Росії офіційально до льондонського договору з дня 5. вересня 1914.

Комісія для справ виселенців.

ВІДНЬ. (Ткб.) Комісія палати послів для справ виселенців вібрала ся 4. с. м. під проводом посла Гальбана і в присутности міністра внутрішних справ Тогербурга на засіданні, на яким обговорювано передовсім справу репартиції виселенців, особливо в звязку з новими евакуациями. Ухвалено резолюцію, яка визнає правительство, щоби перевело репартиоване селянських виселенців ще протягом місяця вересня, та щоби порозуміло ся з урядом виживленя в справі заосмотреня, щоби в справі повороту і реченції виплати причинків узгляднено місцеві зарібкові відносини, щоби поробило кроки проти нових евакуацій, о скільки не є вони рішучо конечні, щоби виселенцям, що вертають домі, признало вільну їзду і двомісячний причинок. Далі висказує комісія бажане як найскоршого скликаня делегації, щоби там можна було порушити події при евакуациях і реквазіціях.

Смерть Штірмера.

ПЕТРОГРАД. (Ткб.) Вувший вірезидент російських міністрів міністер Штірмер помер, переживши 77 літ.

Російське донесене про німецьку офензиву.

ПЕТРОГРАД. (Ткб.) Пет. тел. агенція доносить: Німецька офензива на фронті Риги розпочала ся д. 1. вересня в поранних годинах наступом на становище коло Іксکیل. Наступ попередньо кільканайцятьгодинне ділає артилерії. Російські війська, які боронили Двину, завернули. Німцям увало ся перекинути понад ріку коло Іксکیل два мости і станути на східній березі Двини. Російська піхота мiamo надзвичайної діяльности артилерії, яка знищила один в німецьких мостів, не могла повдержати походу Німців. Неприятель використовує ся й побільшує скоро свій успіх. Почав він посувати ся в північнім напрямі. Російські протинаступи остали без успіху.

3 Росії.

БЕРН (Т. к. б.) Російський співробітник „Винд-у“ доносить з Петрограду: Розпорядже-

не тимчасового правительства допускає шлюбні шлюби в Росії.

СТОКГОЛЬМ (Ткб.) „Svenska Dagbladet“ доносить з Гапаранди: Тому що деякі відділи російського війська на румунським фронті опустиди на власну руку свої становища, просив головний командант в дорозі телеграфічний візидента міністрів, щоби як найскорше перевівся вярдження, запропоновані на конференції в Москві.

КОПЕНГАГЕН (Ткб.) „Berlingske Tidende“ доносить, що поголоси, які розійшли ся дна 1. вересня, мовби Фінляндський сойм вібрав ся дня 1. вересня, не є правдиві. Члени Фінляндського сойму на першій засіданні, відбутій в старім соймовім будинку, повернули домі. Через цілий день панував в місті спокій, а генерал губернатор видав до населеня прилюдну подяку за спокійне поведене.

Політична криза у Франції.

У Франції уступив міністер внутрішних справ Мальві, який оставав на тім своїм становищі від початку війни. Наслідком його уступленя має бути захитане становище цілого кабінету Рібо. Знов під ударами розторощуючої критики Клемансо паде ціле министерство.

У своїм прошенні про димісію пише Мальві, що він уступає з приводу неоправданих закидів проти своєї особи, щоби не ослабити конечної єдності Франції. Уступаючи я маю спокійну совість — кінчить своє письмо міністер Мальві. Слова ті вказують на те, що завжди, які видвинено проти особи воєнного міністра внутрішних справ, мусли глибоко вражати почуваня його особистої чести і доторкати його доброї слави в громадянстві.

Міністер Мальві оставав в кабінеті Рібо і у всіх попередних министерствах воєнних як представник крайної лівни. З того приводу і з приводу свого жидівського походженя був він нелюбий правім партиям Франції. Ще давно перед його уступленем обжаловувано Мальві за те, що він за мало рішучо поводив ся супроти французьких пацифістів а з окрема, що потурав діяльности ріжних політично невірних осіб й не приминював до них всего апарату воєнного режиму, починаючи від інтернованя, арештів, то що. Серед неприхильних настроїв, які творили і піддержувала преса проти міністра такими і подібними виступами, виростало і вдержувало ся недовіре до його особи у французькій суспільности, що бажав Франції воєнної побіди. Аж ось постаглено. Мальві перед новим обжалованем, яке від давних було богато тяжше і яке спричинило його димісію.

Недавно тому французьке правительство впадо на слід постійних зносин кількох французьких журналістів з німецькими мужами довіря у Швайцарії. Туди саме виїздив чимсто французький публіцист Альмерейда і там стрічав ся він з німецьким ба-киром з Мангайну Марксом і іншими Німцями.

В товаристві Альмерейди бували там часто й інші французькі діячі: Діазель і Шех. Між ними французькими і німецькими подорожниками вели ся у Швайцарії довгі розмови, наради, переговори, яких зміст — як впротім ніла сфера Альмерейди — сповитий досі непроглядною таємною. Безпосередним їх наслідком було арештоване Альмерейди, якому мали казати щоби поповнив самовбийство у в'язниці. В сию темну справу мав бути змішаний і міністер Мальві, як пишуть французькі дневники, і се та провина, яка мало спричинити його димісію. Йому теж закидають ся, немов-то для звівчення доказів ви допустив до того, що Альмерейда міг поповнити самовбийство. До тих закидів знайдено й інші: а саме що Мальві дозволяв свободне пешити ся во краю всяким горожанам ворожих держав, що він не вярарштував ніби то Берлінського а в дійсности австрійського міжвоєного секретя Маргуляса, який в Німці удержував прохлянта Маргуляса, який в Німці удержував зносини з сто. княжий двір і мав широкі зносини з неприятельською заграницею, що Мальві відав відповідальний за мирову пропаганду, яку ведено на велиничих двірках серед жовірів, вертаючих з фронту.

З огляду на те, що Мальві репрезентував в кабінеті поважну групу лівих, з вприсуду його уступленя загрожене становище цілого кабінету Рібо. Як покінчить ся ся політична криза у Франції, нині на те нема завадатків. По донесенням німецьких дневників не виключене, що до керми прийде кабінет лівих політичних партиї.

ПРАВДИВІ
ЛІТУРГІЧНІ
ПРИРОДНІ

ВИНА Самороднер . . .
Самороднер старий

К 6'70 за 1 л. льоко Стрий
можна вже замовляти
К 7'50 - - в посередиченю - -

Народної Торговлі Львів

Половина
мажоритости
при замовленю
решта поборне.

Українська справа на з'їзді кадетів.

В Петрограді відбував ся в днях 5—7 н. ст. серпня з'їзд конституційно-демократичної партії, який радив також над національним питанням взагалі і з окрема над українською справою.

Реферат про національне питання мав проф. Нольде, який, як відомо, виступив дуже різко в "Р'єчи" проти угоди російського тимчасового правительства з Українською Центральною Радою.

Національне питання — говорив Нольде — може бути розв'язане двома шляхами: територіальним розмежування національностей згідно з етнографічною картию тої чи иншої області або рівноправністю заселяючих державу національностей і охороною їх національних прав не залежно від територіального розселення. Засада територіального поділу має в собі багато негативних сторін, н. пр. небезпеку поневолення одним народом, чисельно переважаючим в даній місцевості, другого, меншого числом народу на тій самій території. Державно-історичний досвід на боці другої системи, яка провадить народності до об'єднання. Потрібно, щоб кожда національність дістала припадаючу їй рівну участь в громадських і державних справах. Дякуючи Нольде, вважаючи неможливим поділити Росію на національні області, щоб не утворювати упривілежованих національностей на рахунок неупривілежованих національних меншостей, пропонує для Росії таке розв'язання національної справи, щоб права національностей були забезпечені їм в характері особистих екстериторіальних груп. А пропорціональна система виборів забезпечує кожній нації відповідно її чисельності справедливу участь в державних справах і в органах самоуправовання. Державна повинна зматати до забезпечення культури заселяючих її національностей, до повної рівноправності мов у справах державної управи та в самоуправованні, але при збереженню прав російської мови в характері загальнодержавної міжнародної мови. Кожній повинен знати, що не тільки на означеній території, але в цілій державі його рідна мова буде признана. За національностями повинно бути признане право творити спільні національні союзи для здійснення завдань управи в культурних справах у відношенню до осіб, які признають ся до даної національності. Для того центральний комітет партії народної свободи постановив вибрати не дорогу територіального поділу, дуже небезпечну для утримання окремих частин держави, а дорогу будови політично правних національних союзів. Ся засада тим справедливійша, що в Росії є народності, які не мають своєї території, прим. Жиди.

В дискусії над рефератом Нольде київський делегат Д. Григорович-Барський підніс, що зміст реферату може бути прийнятий так, начеб партія цілком касує і не признає автономії України. Виходить, начеб російська державність ніколи не признавала й не допускала автономії. А між тим така автономія у нас була і є, прим. у Фінляндії. Григорович-Барський запитав, що зробив центральний комітет партії з вложенням на нього на попереднім з'їзді обов'язком приготувати справу автономії України.

Голова з'їзду Вінавер пояснив, що справа автономії України буде предметом особного реферату Мілюкова, потім забрав голос в дискусії во національному питанню та запропонував з'їздові прийняти такі додатки до партійної програми по національному питанню:

До § 11 зробити додаток: Державна може передати національностям як екстериторіальним публічним союзам здійсненню означених законом завдань управи в культурних справах (просвітних, релігійних, добродійних, економічних і ин.) у відношенню до всіх осіб, які признають свою приналежність до сих національностей. Організація сих національних союзів, предмет їх компетенції і об'єм власти, розміри допомоги для них в державних засобах і умови оподаткування учасників, а так само відношенне союзів до держави означують ся загальнодержавним законодавством.

В § 12 уложити так: Російська мова як загальнодержавна повинна бути мовою центральних державних інституцій, армії і флоту. В місцевих державних і громадських інституціях, та в наукових заведеннях, удержуваних на засоби держави або органів місцевого самоуправовання і автономії, повинно бути установлене право уживання місцевих мов відповідно до національного складу населення, в забезпеченні загальнодержавним законодавством рівних прав російській мові як мові нетілької загальнодержавній, а також міжнародній, та мовам національних меншостей. Населення кожної місцевості повин-

но бути забезпечене побиранням початкової, а по можливості й дальшої освіти в рідній мові.

В рефераті про українську справу Мілюков сказав, що самочинне відокремлене України від Росії до Установчих Зборів не може увважатися правильним розв'язання національного питання. Та хоч даната Україною позиція викликала протести партії народної свободи, одначе вимоги жити заставили центральний комітет партії піти дещо далі своєї загальної національної програми. Вимоги жити заставили комітет висунути питання про красу автономії України. Центральний комітет постановив сформувати особу комісію для розроблення до часу скликання Установчих Зборів проекту закону про автономію України.

Нольде запропонував постім, зби члени з'їзду не дискутували над українською справою з уваги на серйозність сего питання, та запропонував усім делегатам з України, щоб вибрали ся на другий день для попереднього обговорення сего питання.

Чи ся окрема нарада делегатів з України була та чи дискутувано над українською справою на пленумі з'їзду, в тих звідоленнях про з'їзд, які до нас надійшли, нема згадки.

Взагалі ж про становище кадетів тай цілої Росії до української справи треба сказати одно: Треба українському народові утворювати такі вимоги жити, які примушували би Росію мирити ся з самостійністю України.

На привитанє Митрополита Шептицького.

Відозва львівського Комітету для привитаня Митрополита Андр. гр. Шептицького.

Князь Церкви і Громадянин України, митрополит гр. Шептицький вертає після трілітньої майже неволі на свій престол до рідного краю. Дня 10. вересня, в понеділок, о год. 1'45 по полудни прибуде наш Князь Церкви до Львова.

Від границь Галичини, де тільки живуть Українці, уставлять ся на поружене перемиської і львівської консисторії біля залізної дороги, або на двірках процесії в душовством, громадянами і громадянками та шкільною молоддю.

В Перемішля повитають Ексцеленцію Митрополита гр. кат. Капітула, духовенство і відпоручники тамошних українських товариств. На стрічу Князеві Церкви виїде до Перемішля трьох членів львівського Комітету, які будуть супроводити Його до Львова.

Тут повитають Ексц. Митрополита митр. Капітула, духовенство, в'їзкові, державні і автономні власти та Комітет, почім відбудеть ся торжественний візд до церкви св. Юра.

Біля залізничного двірця і по дорозі уставлять ся Українські Січові Стрільці з оркестрою, процесії, українські товариства, шкільна молодіж і громадянство.

Нехай же українська суспільність подбає, щоби подорож нашого Митрополита і Громадянина та візд до Львова були тріумфальним походом, достійним Особи Андрія гр. Шептицького!

За працю, за літа неволі, за грозу смерті, що висіла над Його головою, відплатім глибокою пошаною!

А за серце, за Його щедрість для нашого народу і для української молодіж примесім дари серця, киньмо жертви для цвіту нашого відродження, для українських сиріт, що бездомні блукають по світі!

Витаємо нашу Гордість і Славу. Нехай же народний дар для українських сиріт відповість почутю нашої гордості та достійнству Особи, якої їм вічний фонд буде носити.

Подявім жертви! Хто їх зложив, нехай зложить в друге! Хто свого народного обов'язку не сповнив, нехай шле безпородочне дятко на вічний "Фонд ім. митр. Андрія Шептицького" (вкл. книжочка "Дністра" ч. 10300).

Нехай наші серця ухвартять сильно і могутчо. Нехай вістка про неворот нашого Князя Церкви дрібним перепелом перейде через українські поля, білям лебедом перепливе наші ріки, сизим орлом верлетить в верухах до кожної хати, до стрілецьких ровів, до жовнірських шпиталів і всюди всюди, де тільки бе ще українське серце, гомонить українське слово і дума.

Князь Церкви і Громадянин України несе нам вість про відроджене великої української Сімі, яке бачив власними очима. З Його уст будемо черпати одушевлене для дальшої праці, та силу для дальшої боротьби на славу і щасте України, яка не змерла, але вже воскресла.

У Львові, дня 3. вересня 1917 р.

За Комітет для привитаня Митрополита Андрія гр. Шептицького: Др Стефан Федак, голова. — Др Кирило Студинський, Осип Дри-малик, о. Василь Лишняк, члени Президії.

Комітет для привитаня Митр. Шептицького у Львові оголошує:

I. Веч. Отаві з підльвівських парохій пренить ся прибути до Львова на повитанє Його Ексцеленції Митрополита Шептицького з процесіями в понеділок, дня 10 вересня до 11 год. в полудне. Місце збору площа св. Юра.

II. Місцеві комітети для повитаня Митрополита Шептицького здовж залізничної лінії Відень-Львів повідомляють ся, що Митрополит виїжджає з Відня дня 9 вересня поїздом, що виходить в год. 9'45 вечером, а приходить до Львова в понеділок дня 10. вересня в год. 1'45 по полудни.

8-ого ВЕРЕСНЯ 1917.

вдержуємо висилку „Діла“ без
виймку всім тим, що до того ча-
су не надішлють передплати.

НОВИНКИ.

Львів 4. вересня 1917

— Українська преса за кордоном. З числа 3. (за май 1917 р.) українського місячника „Шлях“ (Москва) довідуємо ся між ин. ще про ті українські часописи за кордоном: 1) „Наше життя“, орган Петроградського Комітету У. С. Д. Р. П. Виходить двічі на тиждень. 2) „Громадянин“, Виходить щотижня. Видає Волинська Українська Рада в Житомирі. 3) Вістник Товариства „Українська Хата“. 4) „Вільна Україна“. Виходить щотижня. Видає Союз українських автономістів федералістів в Умані. 5) „Степ“, періодичне видане українського Товариства „Прсвіта“ у Павлигороді. 6) „Вісти Української Громади у місті Трапезунді“, орган інформаційно-безпартійний. Видає і редагує Українська Громада в Трапезунді. Виходить двічі на тиждень. 7) „Українські Вісти Закавказу“, орган інформаційно-безпартійний. Видає й редагує Українська Громада в Тифлісі. Виходить двічі на тиждень. 8) „Молоде Життя“, часопис української молодіж київської VIII. гімназії. — Ф. К.

— Заберена українського духовного конгреву. Невтральні часописи доносять, що прокуратор св. Синода заборонив відбути конгрес українського духовенства, який скликала Українська Центральна Рада до Києва.

— Новий єпископ луцької дієцезії. На днях донесли ми про іменоване о. д-ра Боцяна єпископом для Луцька. Про те іменоване пише віденське „Reichspost“: Митрополит Шептицький висвятив ще в Росії д-ра Боцяна на єпископа для Луцька і мав намір в Римі звістити навіскою престола про довершений той факт. Тимчасове правительство російське, в якого володінню остяє ще саме місто Луцьк, коли більша части єпископської консисторії занята союзними військами, приняло до відома іменоване д-ра Боцяна і рішило не ставити ніяких труднощостей церковній діяльності нового єпископа на російській області. У Відні повідомив митрополит своїх земляків про іменоване д-ра Боцяна, отже можна догадувати ся, що наша одобрива діло митрополита.

— Саксонський король у Львові. Нимі передполуднем прибув до Львова саксонський король Август і задержеть ся тут кілька годин, щоби оглянути місто. У коменданта міста відбуло ся сидане, на яке запрошені представники військових і цивільних властей. Пополудни виїжджає король в дальшу дорогу.

— Міністри у Львові. Дня 3 с. м. о год. 2. пополудни прибули до Львова міністри: Гемін і Твардовський. Міністри в товаристві ректора університету Твардовського оглянули будинки університетські при вул. Пекарський ч. 52, де приміщене заведене теоретичної медицини, щоби перекопати ся про шкоди, спричинені в заведено війсьними подіями. Дня 4 с. м. виїхали міністри самоходами в подорож до знищених околиць краю, яка тривати ме 4 дні, а офісаль поїдуть через Львів до Кракова, де в пятницю

КОМУ ПРОПАЛИ ГРОШІ

„Війсові причини і зосмотрення родин осіб війсових“.

Один краміряє з коштову 2 кор. На поручоку постолю персоналку треба доучити 65 сст. Видає тільки на голяку.

Канцелярн Краєвого Господарського Тов. „Батьський Господар“ — Львів, вул. Зіморевича ч. 20. І Книгарня Наукового Товариства ім. Шевченка — Львів, Ринок ч. 10. VII 1-3

при співучасті намісника відбудуться конференції в Централі владови Галичини.

Централі добродійности у Львові. З управи міста Львова доносять нам: Намісництво дозволило на заснованє товариства п. н. „Централа християнської добродійности приватної і публичної у Львові“. В ціли вибору 18 членів виділу, з яких по думці § 6 статута 12 вибирають делегати добродійних товариств, а прочих, себто 6 членів товариства, які не є делегатами добродійних товариств. — запрошує управа м. Львова на день 22. вересня 1917 в суботу на годину 9 вечером до ратушевої салі всі християнські товариства і приватні особи, що займають ся добродійними і гуманітарними справами, на збори в слідуємим днєвним порядком: 1) Приступленє християнських товариств і приватних осіб в членів „Централа“. 2) Вибір виділу „Централа“. Зауважують ся, що по думці § 8 статута при виборі 12 членів виділу, голосують лиш делегати добродійних товариств, а при виборі прочих 6 членів приватні особи, які не є делегатами тих товариств. Добродійні товариства повинні отже вислати на отсі збори своїх делегатів, зосмотрених в їх іменн. Зголошенє приступденя так добродійних товариств, як і приватних осіб на членів Централа, будуть приймає ся вже тепер в XI. департаменті магистрату площі Галицька ч. 10 (налата Бєсєдецьких) щоденно в урядових годинях від год. 9 рано до 1 по полудни.

ОПОВІСТКИ.

Середа, 5. вересня 1917. Нині: греко-кат.: Лука муч. ір. — римо-кат.: Маврентій б. Ввєтра: греко-кат.: Батєха сем. — римо-кат.: Захарій пр.

Вліси до української приватної гімназії в Гординцї відбувають ся в днєх від 1-5 вересня, однак приймаєт ся ще учеників цілий вересень. Початок шкільного року 6. вересня. Шкільна оплата 150 кор. річно, вступиє 10 корон. Приймаєт ся учеників(ниць) від I-VIII класів. 2-10

Українці! Мусьмо від шкільних властей довил на отворенє двох українських виділових міських шкіл: одної для хлопців, а одної для дівчат — в полученю з народними школами ім. М. Шашкевича при вул. Скарбівській ч. 26. В біжучім шкільнім році повстають обі іші класи виділові. Вліси до всіх 4-ох клас народних і до ішої виділової так для хлопців, як і для дівчат відбувають ся аж до відкідканя. Українці всім станів! Не вагайте ся записати своїх синів і доньок до своєї рідної школи, де вони найдуть вєршеву науку, щирю опіку і тепліє серця учительського Збору, а в разї потреби і матеріальну пімощу. Хто лиш як і чим може, причинить ся конечно до піднесеня фреквенції в згаданих школах, особливо в класях дівочих. Доля і будучність тих шкіл зависить лиш від фреквенції, яка до тепер вєсім не дописує. Як не використаємо теперішньої хвилі і не підтримаємо українських міських шкіл ім. М. Шашкевича зановиенєм клас (особливо висших) шкільною молодежо, то їх утратимо. Тодї крім невіджалованої школи і сорому спадє тяжка вина так на однини, як і на загач, бо управа школи і шкільні власти своє зробили. 3-3

Записуйте молодежі до торговельної школи! Однією українська торговельна школа Т-ва „Просвіта“ прийме учеників і учениць під отними услївами: 1. До приготовляючої класи: 13. рік життя, укївчена народна школа і вступний іспит з української мови та рахунків. 2. На першій рік: 14. рік життя, укївчена III. кл. зиділова, чи середня або вступний іспит з українського, німецького, рахунків і природописних наук. 3. На другий рік: укївченє першого року, або вступний іспит з його матеріалу. Ученики з добрим голосом і слухом можуть бути принятї безвлатно до ставропільської бурси. Укївченє торговельної школи заступає після мійї стерильного розпорядку науку в торговельнім промислї, дає право до платної посади з торговлї, касї, свідчи та в загалї при всяким приватнім чи публичним грошевїм підприємствї, а для мужеської молодежі кромї сего право на одиорічну війсову службу. Усїні і письмєнні зголошенє приймають ся від 1-5 вересня 1917 перєд полуднем. Іспити відбудуть ся днє 6. вересня 1917 р. о год. 9. перєд полуднем. До зпису треба принєсти послїдне свідочтво і метрику. — Управа торговельної школи Т-ва „Просвіта“ у Львові, пл. Домбровського (бічна Хоружини) ч. 7. I. поверх. 173 4-6

Під Крилами Церков

Се легатурна лютївня, яка залетїла до нас із закордонної України. Оповіданє дуже інтересне і веселе. НАПИСАВ ЗАКОРДОННИЙ УКРАЇНЕЦЬ Ю. СТРИЖАВСЬКИЙ. Цїна 1.50, з пересилкою 1.60. Замовляти: „Дешеве Видавництво“ Львів, Бляхарська 18. II. пов. (ганок).

І До наших Союзних Сїлок. Виваємо всі роювані сїлки конечно подбати про те, щоб готівка у людній бєз проценту не мариувала ся; треба стягати до себе вкладки, виплачувати вкладки в рамках мораторії (по 100 К на одну книжачку на один місяць) зглядно після спроможности, стягати удїлені позички покриваючи в першій мірі відсотки, які тепер передають ся в часї пять і пів року. Столу процентову від вкладок треба зараз обнизити нижше чотири процент а зайву готівку відсїлати до своєї сїлкової централї, до Краєвого Союзу за кредитового у Львові (ринок ч. 10). — За Краєвий Союз ревізійний Омелян Саєвич. 75-В. 13-20

До продажи машин рільничих

пошукує фаховця VI 3-3
КРАЄВИЙ СОЮЗ
Господарсько-Торговельних Сїлок
Львів, вул. Зіморевича ч. 20.
Платня після умови, зголошеня усїні або письменні, найдальше до 15. вересня 1917.

†
За упокій душі бл. н.
Д-ра Ярослава Вулачковського
Директора Товариства „Дністер“ відправити ся **ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ** в пятницю днє 7. вересня 1917 р. о год. 8. рано в церквї Успенїи Пресвятої Богородиці, на котре запрошує Дирекція Товариства „Дністер“.

Товариство првѣтних обовяченєв „Дністер“ крайме сейчас з воєных або старших хлопців до послуги. Зголошуваньє належить в ранїшних годинях в бюрї Т. товариства при ул. Руській ч. 20. I. 2-2

ВАЖНА ОПОВІСТКА
в справі нового шкільного року.
ВСІ ШКІЛЬНІ КНИЖКИ, в найновїшних видїнях, як також перєводи класичних грецьких і римських (т. зв. „брани“) продає по цілах зїздешєвських знава антикварий. Заковлена в провинції полєгроджую оборотно і вєдстарнїтїше. XVI 2-3
ЯНІВ ГЕЛЬЦЕЛЬ, Книгарня і Антикварий
Львів, Ринок 29 і Рутоського 12 (псаж Андролього).

ДЯКА потрібно сейчас. Зголошеня до уряду парохїального в Лашкає завязаних, почта в мїсци, повіт Рудки. 182 2-3

НАДІСЛАНЕ.
АДВОКАТ КРАЄВИЙ
Д-р Д. ФРУХТЕРМАН
отворив канцелярїю в Калуши. 184 2-2
ГЛЯДАЮТЬ СВОЇХ.

Надворний технїк-дентист
Його кор. висок. князя Янє в Мадрату
Б. БЕРГЕР 175 3 3
Львів, Карла Людвика ч. 7. II п.

Товариство Господарсько-кредитово „Наді“ в Бєлєховї пошукує фахового купця до ведєня відділу торговельного за кавцією. — Платня після умови. 167 5-3

Андрій Стахів в Чагарів коло Збарова, тепер феліфель прї к. к. Schutzen Regiment N-о 35. III. Ерз. Komp. Sternberg (Mähren), запитує сєю дорогою, чи не знає хто про місце побугу і взагалї про судбу його жинка і рєштєта рідні. 188 1-3

Оголошення

ПОЧЕНЕ НІГ
успуває рєвно спеціальний пудер „Славо“, пакет за 1.20 К. На провинцію висїлаєт тільки на попереднім надісланєм належностї і 40 с. на порто. — Однївоє вступиство **S. FEDER**, — Львів, Сикотуєська ч. 7. 70 24-30

Льоси на рати продаємо в правю гри по вложєню першої рати. На льоси удїлюємо покочєж платних з вісїчких ратах. Поручаємо нашу фірму до всіх трансації в справах банкових. Нови льоси Австр. Черв. Хрєста продаємо на рати по 8 кор. на 5 льосів разом. **БАНКОВИЙ ДІМ**
ШІЦ І ХАЄС
у Львові, вул. Марїєвська 7. VIII 18-7

Інструктора (ки) пошукую зараз до 3 учеників народної школи. Гонорар, ціле удержанє і кількадесть корон місячно. Петро Бартошко, Neugasse 53, bel Olmutz. 186 2-3

Найкраєші оповідання, смїховинки та співомовки.

Десять книжочок за кор. 4.16. цїна

- 1) Оповіданя і смїховинки Олексї Сторожєнка 44 с.
  - 2) Нови часи, опов. О. Маковєя 44 .
  - 3) Кармєлюк, опов.д. М. Вовчка 41 .
  - 4) Оповіданя Федьковича: 1) Три як рідні брати, 2) Олришок 44 .
  - 5) Приказки і байки Ст. Руданського 44 .
  - 6) Співомовки 44 .
  - 7) Оповіданя М. Вовчка 1) Ковачка 2) Чумак 3) Свєкруха 44 .
  - 8) Оповіданя М. Вовчка 1) Сєстра 2) Сон 44 .
  - 9) Перекотиполє — оповіданє Квіткї-Основяченєнка 44 .
  - 10) П. Куліш: Орися, Давнє горє Степєва могила 20 .
- Замовленя і рївночасно гроші висилати 20
Канцелярїї Товариства „ПРОСВІТА“ у Львові, Ринок ч. 10.
На порто значайче треба додати при замовленю всіх книжок 30 сст., а на порученє 65 сст. V c 2-2